

## Апендыцит

Надвячоркам у нядзелю ў бальнічнай палаце стала ціха і сумна. Трое хворых, што некалькі дзён ляжалі тут, былі ўжо добра вядомы адзін другому. Усе ўжо ведалі, што жылісты і чорны, нібы цыган, шафёр Свірыдаў наездзіў трыста тысяч без рамонту; што дзядзька Міхась, калгаснік з дальняга раёна, перад самой хваробай вярнуўся са сталічнай нарады перадавікоў-жывёлаводаў, дзе ён першы раз у жыцці выступаў з прамовай; што дыхавічны і тоўсты дырэктар скурзавода Нікадзім Іванавіч пакутваў не столькі ад сваёй язвы, колькі ад таго, што яго завод у мінулым месяцы не выканаў план. Ад суму і нудоты дырэктар цяпер задрамаў з газетай у руках, шафёр чытаў «Залатое цяля», а дзядзька Міхась варочаўся ў ложку і думаў свае ад вечных сялянскія думы. Два ложкі ў палаце пуставалі, і дзядзька Міхась раптам сказаў:

— Сёння, бадай, будзе папаўненне: бальніца ж дзяжурная.

І дзядзькавы слова спраўдзіліся. Не прайшло і хвіліны, як у калідоры затупацелі ногі, і на парозе з'явіўся чалавек у сінім халаце паверх бялізны. За ім ішла сястра: яна паказала хворому месца на ложку ў куце і хуценька разгарнула пасцель.

Хворы ў палаце адразу ж страцілі самоту і напоўніліся цікаўнасцю. Дзядзька Міхась, пэўна з ветлівасці, аж прыўзняўся на локці (навічок стаў яго суседам), шафёр загарнуў кніжку, і нават дырэктор прачнуўся. Хутка сястра пайшла, а хворы, крэкчуучы і стогнуучы, пачаў мясціцца пад коўдрай.

— З чым гэта вы? — ветліва запытаў дзядзька Міхась. Хворы коратка бліснуў зыркімі чорнымі вачымі на мала-

джавым укормленым твары, ablizaў вусны і холадна кінуў у прастору палаты:

— Апендыцыт.

— Ну, апендыцыт — дробязь, — зазначыў дзядзька Mіхась. — Выражуць і не ўчуеце. Бы авадзень укусіць.

Хворы павярнуў на падушцы голаў і недаверліва паглядзеў на суседа.

— Апендыцыт для медыцыны ўжо дробязь. Нават практиканты і тыя рэжуць добра, — казаў далей дзядзька Mіхась.

— Слухай, стары, а не ведаеш, хто мяне аперыраваць будзе? Хіба не доктар Сяміпалацинскі?

— Круглікаў, пэўна, бо ён сёння дзяжурыць.

Хворы спалохана ўскінуў бровы, яго твар раптам ахапіла трывога.

— Які гэта Круглікаў? Мабыць, практикант які? Не, я не дамся яму!

— Ну, дарма вы так, — уставіў дзядзька Mіхась. — Круглікаў добры хірург. Мне ён, братка, почку выняў. І Нікадзіма Іванавіча ён аперыраваў. І нішто.

— Не! Толькі Сяміпалацинскі. Я не могу даверыцца кожнаму. Маё жыццё дорага мне. Дый ён не мае права без маёй згоды. Сястра! — раптам зычна крыкнуў хворы. На парозе з'явілася маладзенъская сястра.

— Хто мяне аперыруе?

— Доктар Круглікаў.

— Адставіць! Выклікайце Сяміпалацинскага.

— Сяміпалацинскі заўтра дзяжурыць, а сёння Круглікаў, — далікатна растлумачыла сястра.

— Ну і што ж, што заўтра! А ў мяне баліць сёння.

У палаце стала трывожна. Трое хворых насцярожана пазіралі на чацвёртага, а той мяцляўся па падушцы, ад болю ці ад нярвонасці скрыгатаў зубамі і, не стрымліваючыся, гучна стагнаў. Дзядзька Mіхась спачувальна парайў:

— А ты б спакойна, братка, так яно зручней.

— Пакіньце сабе вашы парады, — буркнуў хворы, і пасля тых слоў ужо ніхто не турбаваў яго.

Тым часам сцямнела, уключылі электрычнасць. Прыйшоў доктар Круглікаў, сёстры. Яны пераконвалі хворага не марудзіць, даводзілі, што выклікаць старога Сяміпалацінскага зараз немагчыма дый няма патрэбы. Аднак на хворага гэтыя довады дзейнічалі, як масла на агонь.

— Як гэта няма патрэбы? — крычаў ён, і ў яго чорных неспакойных вачах кіпела абурэнне. — Вы ведаецце, што значыць жыщё давецкага чалавека? Хіба так вас вучыць партыя берагчы здароўе народа? Я тэлеграфірую міністру. Безабразія, доктар!

Доктар няёмка пераступіў з нагі на нагу і, відаць, не знайшоўшы, што адказаць, коратка заўважыў:

— Ну, ваша справа. Але, каб не было горш.

Ён пайшоў, выразна бразнуўшы дзвярыма, пайшлі і сёстры, а хворы яшчэ доўга абураўся, пагражаяў, абяцаў дайсі да Масквы і пакараць медыцыну за няўлагу да яго асобы. Але пасля яму стала горш, і тут ужо было не да пагроз і праклёну. Пакідаўшыся ў ложку, ён гукнуў сястру і аб'явіў, што згодзен на ўсё. Хутка яго панеслі ў аперацийную.

— Ну, браткі, і фрукт! — сказаў дзядзька Міхась, як толькі зачыніліся дзвёры. — Месяц ляжу тут, а яшчэ такога не бачыў. Відаць, нейкі важны чын.

— І глядзі, які фарс: падавай яму Сяміпалацінскага, Круглікаву не давярае, — казаў шафёр. — Сапраўды, хто ж гэта такі?

— Нейкі кіраунік, відаць, з вобласці, — зазначыў дырэктар. — Там часам бываюць такія крыкуны.

— Ці не з аўтаінспектцыі, — гадаў шафёр.

— Ды ўжо ж, відаць нейкая важная асона, — круціў галавой дзядзька Міхась. — Як ён гэта наконт здароўя давецкага чалавека, га? Пэўна, заслужаны, калі так крута круціць.

— Хвацкі чалавек, гэта так, — згадзіўся шафёр.

Аперацыя тым часам прайшла хутка і добра. Праз паўгадзіны хворага прывезлі на высокай калясцы і асцярожна паклалі на ложак. Ён вельмі стагнаў, але не патра-

баваў нічога. Шафёр і дырэктар заснулі, а дзядзька Міхась не спаў — глядзеў у столь, усё думаў, хто такі будзе гэтыягоны яршысты сусед. Часам стары неўпрыцям прыглądaўся да яго энергічнага профілю, падцятых вуснаў, і ў старога нараджалася ўпэўненасць, што гэты рашучы і патрабавальны чалавек мае вялікія заслугі, мо’ нават славу і займае пасаду не меней, чым абласнога маштабу.

Уранку хворы аднак прачнúўся даволі спакойны. Востры болю прайшоў ужо, чалавек расплющыў вочы і, здаецца, упершыню з увагай агледзеў палату і сваіх суседзяў. Неўзабаве ў палату ўвайшла бабулька-прыбіральщица і расчыніла фортуку. І тады хворы злосна азваўся:

- Фортку зачыніце!
- Чаму? — здзівілася жанчына. — Хворым жа трэба паветра.
- Мне шкодзіць скразняк.
- Але ж ён не зачэпіць вас. Акно ж у нагах.
- Усё роўна.

Прыбіральщица зашчапіла кручок і з пакрыўдженым выглядам узялася за сваю справу. Але тут рашуча сігануў з ложка шафёр, які маўкліва ляжаў дагэтуль, і, нічога не кажучы, злосна штурхнуў фортуку.

— Вы па якому праву? — закіпей хворы, але шафёр ужо нырнуў пад коўдру, злосна буркнуўшы:

- Па такому.

У палаце зноў запахла сваркай. Хворы сказаў доўгую, поўную абурэння прамову аб чуласці да савецкага чалавека. Троє маўчалі. Дзядзька Міхась хітравата падмігваў шафёру і стрымліваў смех. Дырэктар насуплена пазіраў на сварліўца, і яго ноздры нервова раздзімаліся. А той, відаць, зразумеў, што да яго тут ніхто спагадліва не ставіцца.

— Сястра! — закрычаў ён. Сястра хутка прыйшла і спынілася на парозе. — Перавядзіце мяне ў іншую палату, я не магу ў гэтай.

— Чаму? — здзівілася сястра. — Гэта ж самая лепшая палата.

— Стварыце мне належныя ўмовы! Я не магу з гэтымі людзьмі.

— Але ў іншых месцаў няма. Хіба ў калідор?

— Што-о-о?! — чорныя очы хворага бліснулі лютасцю.

Праз гадзіну сястра прыйшла зноў рабіць уколы. Пакуль яна калола ў руку хворага, ён зыркімі, поўнымі падазронасці вочкамі сачыў за яе рухамі. Потым сястра яшчэ калола шафёра і затым, закруціўшы гумай руку, пачала ўводзіць глюкозу дзядзьку Mixасю. Очы сварлівага хворага хціва бліснулі.

— А мне што, няма глюкозы?

— Не прызначана.

— Як гэта не прызначана? Я ж аслабеў вельмі.

— Не ведаю, — коратка адказала сястра.

— Безабразія! Куды глядзяць гэтыя медыкі! Паклічце доктара.

— Праз гадзіну абход.

— Што мне абход! Вы лячыць мяне павінны, гэта ваш аваўязак, а вы тут бюракрацію заводзіце. Я сёння ж напішу ўсё міністру. Я гэта вам не дарую...

Сястра аднак не стала слухаць і выйшла. Зноў у палаце стала ціха, і ў гэтай цішы ўладна грымеў голас хворага. Астатнія троє ляжалі моўчкі. Шафёр уткнуўся ў кніжку, дзядзьку Mixасю ужо не падмігваў. Дырэктор аднак не стрываў:

— Паслухайце. Не ведаю, хто вы такі, але трэба ж быць чалавекам, а не гэткім злыднем.

Ад гэтих слоў хоры ўстряпінуўся на ложку, очы яго ўзгарэліся нядобрай рапущасцю, і невядома, што тут здалася б, калі ў гэты час не расчыніліся б дзвёры і ў палаце не з'явіліся новыя людзі. Гэта прыбыў новы хоры ў халаце, на кастылях. Яго прытрымлівала сястра. Яны накіраваліся да пятага незанятага ложка. Убачыўшы гэтага чалавека, сварлівец ураз абвяў, а новы зірнуў на яго і здзіўлена шавяльнуў брывамі.

— І ты тут? І ўсё сварышся? Кінь, браце. Хварэць трэба ціха.

Сварлівец раптам ірвануў з сябе коўдру.

— Сястра! — закрычаў ён. — Пераводзьце ў калідор. Я не могу тут, не могу...

Дзядзька Міхась ад нечаканасці разявіў рот, шафёр апусціў на падлогу кніжку, а на твары дырэктара з'явілася горкая ўсмешка.

— Хутчэй, — крыкнуў хворы. — Хутчэй!

Сястра паціснула плячыма, выйшла. Хутка прыйшлі санітаркі з каляскай і, паклаўшы на яе хворага, выкацілі з палаты.

— Ух ты, ну і чалавек, аж замарыў усіх, — сказаў дзядзька Міхась. — Ці не ведаецце яго? — звярнуўся ён да новага хворага.

— Як жа, ведаю, — казаў той, крэкчуны і месцячыся на ложку. — Пусты чалавек. Усё толькі сварыцца ды скаргі піша.

— А дзе ж ён працуе? — цікавіўся дзядзька Міхась.

— Працаваў. У харчгандлі — зволілі, у сангітэне — судзілі, але мала далі. Ездзіў на цаліну, ды збег, а зараз не працуе. Прыйшоўся ў нейкай агароднай удавы і цягне з яе патроху.

— Глядзі ты! — здзвіўся дзядзька Міхась. — А гонару колькі! Бы які міністр, не меней. А на справе — пустата.

— Язва, — сказаў дырэктар.

— Апендыцыт, — дадаў шафёр. — Апендыцыт ён у здаровыем целе — вось хто!

[1957 г.]